PARLAMENT EUROPEJSKI

2004 *2009*

Komisja Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych

2008/2235(INI)

22.10.2008

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie wdrażania w Unii Europejskiej dyrektywy 2003/9/WE dotyczącej warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl i uchodźców: wizyty komisji LIBE w latach 2005–2008
(2008/2235(INI))

Komisja Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych

Sprawozdawca: Martine Roure

PR_INI

SPIS TREŚCI

Strona

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 3

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie wdrażania w Unii Europejskiej dyrektywy 2003/9/WE dotyczącej warunków przyjmowania osób ubiegających się o azyl i uchodźców: wizyty komisji LIBE w latach 2005–2008
(2008/2235(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając dyrektywę Rady 2003/9/WE z dnia 27 stycznia 2003 r. ustanawiającą minimalne normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o azyl[1] („dyrektywa w sprawie przyjmowania”),

– uwzględniając dyrektywę Rady 2005/85/WE z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w państwach członkowskich[2] („dyrektywa w sprawie procedur”),

– uwzględniając rozporządzenie Rady (WE) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 r. ustanawiające kryteria i mechanizmy określania państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl wniesionego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego[3] („rozporządzenie Dublin II”),

– uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 26 listopada 2007 r. w sprawie stosowania dyrektywy 2003/9/WE z dnia 27 stycznia 2003 r. ustanawiającej minimalne normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o azyl (COM(2007)0745),

– uwzględniając europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC), a w szczególności jej art. 5 i 8,

– uwzględniając Konwencję ONZ o prawach dziecka,

– uwzględniając sprawozdania delegacji Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych z wizyt we Włoszech (Lampeduza), w Hiszpanii (Ceuta i Melilla, Wyspy Kanaryjskie), we Francji (Paryż), na Malcie, w Grecji, w Belgii, w Wielkiej Brytanii, w Holandii, w Polsce, w Danii i na Cyprze,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (A6-0000/2008),

A. mając na uwadze, że dyrektywa 2003/9/WE ustanawiająca minimalne normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o azyl stanowi podstawowy element pierwszego etapu tworzenia wspólnego europejskiego systemu azylowego,

[1] Dz.U. L 31 z 6.2.2003, s. 18.
[2] Dz.U. L 326 z 13.12.2005, s. 13.
[3] Dz.U. L 50 z 25.2.2003, s. 1.

B. mając na uwadze, że dyrektywy w sprawie przyjmowania i procedur nakładają na państwa członkowskie obowiązek informowania na piśmie osób ubiegających się o azyl o ich prawach i o organizacjach zapewniających pomoc; oraz że dla osób ubiegających się o azyl i imigrantów – zważywszy na procedury i krótkie terminy (zwłaszcza w przypadku procedury przyspieszonej) – bardzo istotna jest możliwość skorzystania z odpowiednich porad prawnych, posiadania dostępu do tłumacza i otrzymywania dotyczących ich decyzji w języku, który rozumieją,

C. mając na uwadze, że należy dopilnować, aby procedury azylowe były jasne (kryteria przyjmowania lub odrzucania wniosków o azyl), sprawiedliwe, skuteczne i proporcjonalne, a tym samym gwarantowały skuteczny dostęp do azylu,

D. mając na uwadze, że art. 7 dyrektywy 2003/9/WE przyznaje osobom ubiegającym się o azyl prawo do swobodnego przemieszczania się na obszarze państwa członkowskiego, w którym wnioskują o azyl, lecz prawo to może zostać ograniczone przez państwa członkowskie,

E. mając na uwadze, że Konwencja o prawach dziecka chroni prawa wszystkich nieletnich, w tym nieletnich przebywających poza krajem pochodzenia, a dyrektywa w sprawie przyjmowania nakłada na państwa członkowskie obowiązek uwzględniania szczególnej sytuacji nieletnich i przyznaje tym osobom specjalne prawa, na przykład prawo do nauki,

F. mając na uwadze, że podczas wizyt posłowie wielokrotnie stwierdzali, że warunki przetrzymywania były niedopuszczalne z punktu widzenia higieny, sposobu rozmieszczenia osób przebywających w ośrodku, dostępnego wyposażenia, a osoby przetrzymywane nie były systematycznie informowane o powodach ich przetrzymywania, ich prawach i postępach w rozpatrywaniu ich wniosków,

Uwagi ogólne i procedury azylowe

1. wyraża ubolewanie, że odbyte wizyty wykazały, iż istniejące dyrektywy są wciąż źle stosowane lub nie są w ogóle stosowane przez państwa członkowskie; zwraca się do Komisji z wnioskiem o podjęcie niezbędnych środków, aby zapewnić transpozycję i przestrzeganie dyrektyw;

2. wyraża ubolewanie z powodu znacznego zakresu uznaniowości pozostawionego państwom członkowskim przez dyrektywę 2003/9/WE kosztem harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich, w szczególności jeżeli chodzi o poziom i stan warunków materialnych przyjmowania, dostępu do zatrudnienia i opieki zdrowotnej;

3. wzywa państwa członkowskie, aby wykazały większą solidarność, która nie ograniczałaby się tylko do aspektów technicznych lub finansowych, z państwami, które w największym stopniu zmagają się z wyzwaniami niesionymi przez imigrację; zwraca się do Komisji o zbadanie możliwości zaproponowania utworzenia europejskiego instrumentu podziału obowiązków, aby zapewnić państwom członkowskim lepszą skuteczność i wysoki poziom ochrony dla osób ubiegających się o azyl;

4. zwraca się do Komisji o wprowadzenie stałego systemu wizyt i kontroli; pragnie, aby komisja LIBE kontynuowała wizyty w celu zagwarantowania przestrzegania prawa wspólnotowego w dziedzinie warunków przyjmowania;

Przyjmowanie

5. wyraża ubolewanie, że ilość miejsc w otwartych ośrodkach dla uchodźców, utworzonych przez niektóre państwa członkowskie jest niewielka i wydaje się niedostosowana do potrzeb;

6. zwraca się z wnioskiem, aby osoby ubiegające się o azyl i imigranci byli przyjmowani przede wszystkim w otwartych ośrodkach dla uchodźców, uważa, że osoby ubiegające się o azyl znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji i nie powinny być pozbawiane wolności;

7. przypomina o spoczywającym na państwach członkowskich obowiązku zapewnienia dostępu do procedur azylowych;

8. uważa, że konieczne jest znalezienie równowagi między szybkością procedur, likwidowaniem zaległości w rozpatrywaniu spraw i sprawiedliwym traktowaniem w każdym osobnym przypadku – zwłaszcza w odniesieniu do procedur przyspieszonych;

Dostęp do informacji i prawo do tłumaczenia

9. stwierdza, że informacje na temat procedur są w większości przypadków podawane w formie pisemnej, a terminy są bardzo krótkie, co może stwarzać problemy ze zrozumieniem i stanowić przeszkodę dla osób ubiegających się o azyl w skutecznym korzystaniu z przysługujących im praw w ramach składania wniosku; zwraca się z wnioskiem, aby broszury wyjaśniające wszystkie prawa osób ubiegających się o azyl i imigrantów były dostępne w kilku językach; zwraca się do państw członkowskich, aby przewidziały również wykorzystanie innych środków informacji, w tym informowania ustnego i przekazów audiowizualnych;

10. wyraża swoje zaniepokojenie brakiem tłumaczy, również podczas oficjalnych spotkań; usilnie domaga się, aby państwa członkowskie zapewniły publiczną i bezpłatną obsługę tłumaczeniową, w razie potrzeby przez telefon;

11. zachęca państwa członkowskie do korzystania z pomocy finansowej w ramach Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców, aby poprawić dostęp do informacji, a w szczególności zwiększyć liczbę języków, w których informacje są przekazywane lub liczbę nośników informacji;

Pomoc prawna

12. wyraża ubolewanie, że dostęp do bezpłatnej pomocy prawnej wydaje się być ograniczony dla imigrantów i osób ubiegających się o azyl i że pomoc ta czasem ogranicza się do podania listy nazwisk adwokatów, w wyniku czego osoby, które nie posiadają dostatecznych środków finansowych, pozostają bez pomocy;

13. przypomina, że osobom przetrzymywanym szczególnie trudno znaleźć odpowiednią pomoc prawną, zważywszy na trudności w komunikowaniu się ze światem zewnętrznym;

14. zauważa, że ciągły dostęp do adwokatów jest jeszcze trudniejszy, kiedy osoby przetrzymywane są przenoszone z jednych ośrodków dla uchodźców do drugich;

15. z zadowoleniem przyjmuje pomoc prawną udzielaną przez Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców i przedstawicieli organizacji pozarządowych, lecz uważa, że podmioty te nie mogą przejmować obowiązków państw;

16. wzywa państwa członkowskie do zagwarantowania wszystkim imigrantom i osobom ubiegającym się o azyl publicznej, bezpłatnej i skutecznej pomocy prawnej;

Dostęp do opieki zdrowotnej

17. wyraża ubolewanie, że w większości odwiedzonych ośrodków zatrzymań migranci i osoby ubiegające się o azyl systematycznie skarżyły się na niedostateczną i nieodpowiednią opiekę lekarską, trudności z dostępem do lekarzy i komunikowaniem się z nimi, brak specjalnej opieki (w szczególności dla kobiet w ciąży, ofiar tortur) i leków;

18. zwraca się do państw członkowskich o rozszerzenie obecnie oferowanej opieki lekarskiej, tak aby nie ograniczała się do pilnych przypadków, i zapewnienie opieki psychologicznej;

Dostęp do zatrudnienia

19. zwraca się do Komisji, aby zaproponowała zmianę art. 10 dyrektywy 2003/9/WE w celu poprawy dostępu do rynku zatrudnienia;

20. zwraca się do państw członkowskich, aby nie nakładały ograniczeń prawnych lub administracyjnych blokujących dostęp do zatrudnienia;

Pomoc świadczona przez organizacje pozarządowe

21. wyraża uznanie dla istotnego wkładu pracy, jakiego dokonały stowarzyszenia, udzielając pomocy nielegalnym migrantom i osobom ubiegającym się o azyl;

22. zwraca się do państw członkowskich o zapewnienie nieograniczonego prawnie lub administracyjnie dostępu stowarzyszeń do nielegalnych migrantów i osób ubiegających się o azyl, również do tych, którzy przebywają w ośrodkach zatrzymań;

Zatrzymanie

23. wyraża ubolewanie, że państwa członkowskie coraz częściej stosują zatrzymanie; przypomina, że zatrzymanie jest środkiem ostatecznym, który należy stosować, kiedy okaże się, że wszystkie inne środki niepozbawiające wolności nie przyniosły oczekiwanych rezultatów, musi mieć określony cel (na przykład wydalenie z danego państwa), a długość okresu zatrzymania musi być ograniczona do momentu osiągnięcia tego celu;

24. przypomina, że art. 5 EKPC przyznaje prawo do podważenia zasadności zastosowania środka pozbawienia wolności; zwraca się o to, aby każdy zatrzymany obywatel państw trzecich mógł korzystać z tego prawa;

25. wyraża zaniepokojenie, że osoby ubiegające się o azyl i nielegalni migranci są przetrzymywani w warunkach więziennych, chociaż nie popełnili przestępstwa; zwraca się z wnioskiem, aby takie osoby były przetrzymywane w oddzielnych budynkach w celu zapewnienia im ochrony;

26. wyraża zaniepokojenie brakiem higieny w niektórych ośrodkach zatrzymań i ich bardzo złym stanem; przypomina, że obowiązek godnego przyjmowania musi również dotyczyć osób przetrzymywanych; zwraca się o to, aby jak najszybciej zamknąć wszystkie ośrodki, które nie spełniają norm;

27. stwierdza, że dostęp do opieki zdrowotnej, w szczególności do opieki psychologicznej jest często utrudniony ze względu na więzienne warunki; zwraca się do państw członkowskich o zapewnienie w ośrodkach całodobowej obecności odpowiedniego i niezależnego personelu medycznego, w tym psychologów;

28. wzywa państwa członkowskie do poprawy kontaktu osób zatrzymanych ze światem zewnętrznym, również poprzez umożliwienie regularnych wizyt, zwiększenie dostępu do telefonu i zapewnienie dostępu do Internetu we wszystkich ośrodkach;

Osoby nieletnie bez opieki i rodziny

29. przypomina, że zgodnie z Konwencją o prawach dziecka nadrzędny interes dziecka musi stanowić podstawę wszystkich decyzji lub środków podejmowanych wobec nieletnich;

30. zwraca się o to, aby zatrzymywanie nieletnich migrantów i osób ubiegających się o azyl było z zasady zakazane oraz o to, aby zatrzymywanie nieletnich razem z rodzicami było stosowane tylko w wyjątkowych sytuacjach i miało na celu uwzględnienie nadrzędnego interesu dziecka;

31. wzywa państwa członkowskie, które jeszcze nie podpisały i nie ratyfikowały Konwencji o prawach dziecka, aby niezwłocznie to uczyniły;

32. przypomina, że wszystkie osoby nieletnie mają prawo do nauki bez względu na to, czy znajdują się w kraju pochodzenia czy nie; zwraca się do państw członkowskich o zagwarantowanie tego prawa, również wtedy, gdy osoba nieletnia jest zatrzymana; zwraca się o to, by, w celu zapewnienia jak najlepszej integracji dzieci i ich rodzin, dostęp do nauki został zapewniony w ramach społeczności i nie podlegał żadnym ograniczeniom administracyjnym, których skutkiem jest odizolowanie nieletnich obcokrajowców;

33. przypomina, że nieletni mają prawo do rozrywek dostosowanych do ich wieku i zwraca się do państw członkowskich o zapewnienie tego prawa, również wtedy, gdy dzieci są przetrzymywane;

34. zwraca się do państw członkowskich o dopilnowanie, aby rodziny i nieletni bez opieki byli umieszczani w oddzielnych ośrodkach, również wtedy, gdy są przetrzymywani, aby uniknąć przebywania z innymi dorosłymi i zapewnić dostęp do środowiska dającego ochronę;

35. wzywa do tego, aby wszystkie osoby pracujące z nieletnimi i nieletnimi bez opieki przeszły specjalistyczne szkolenie, którego zakres byłby dostosowany do sytuacji dzieci;

Osoby nieletnie bez opieki

36. zwraca się o wyznaczanie niezależnego opiekuna prawnego dla każdej osoby nieletniej bez opieki w celu zapewnienia jej ochrony; zwraca się o precyzyjne określenie kompetencji i roli opiekuna prawnego;

37. wzywa Komisję, aby określiła obowiązek identyfikacji i poszukiwania członka rodziny w Unii Europejskiej, aby osoba nieletnia bez opieki mogła dołączyć do rodziny, jeżeli leży to w jej interesie;

38. wyraża zaniepokojenie zaginięciami nieletnich bez opieki; zwraca się do Komisji i do państw członkowskich o wprowadzenie zharmonizowanego systemu gromadzenia danych i statystyk dotyczących identyfikacji nieletnich bez opieki i pomocy im udzielanej w celu zwalczania tego zjawiska;

39. zwraca się do Komisji i państw członkowskich o wprowadzenie zharmonizowanego i wiarygodnego mechanizmu identyfikacji nieletnich bez opieki i wspólnych zasad dotyczących kwestionowania wieku; w związku z tym przypomina, że podczas procedury kwestionowania wieku zainteresowana osoba musi, zgodnie z zasadą ostrożności, być uznawana za nieletnią do czasu zakończenia procedury, a zatem być traktowana jako taka;

Rodziny

40. przypomina, że art. 8 EKPC zapewnia poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego; zwraca się do państw członkowskich o ochronę jedności rodzin;

41. wzywa państwa członkowskie do zbadania możliwości zastosowania wszelkich odpowiednich środków, innych niż środek pozbawienia wolności, i dowiedzenia, że nie są one skuteczne, przed podjęciem decyzji o zatrzymaniu rodzin z osobami nieletnimi;

42. wzywa do tego, aby rodziny ubiegające się o azyl miały dostęp do usług rodzinnych, usług opieki nad dziećmi i do specjalistycznej opieki lekarskiej w ramach ochrony dzieci;

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji

43. zwraca się do Komisji o zdefiniowanie wspólnych obowiązkowych norm dotyczących identyfikacji osób znajdujących się w trudnej sytuacji, w szczególności ofiar tortur i handlu ludźmi;

44. uważa, że osoby znajdujące się w trudnej sytuacji, ze względu na swoje szczególne położenie, nie powinny być zatrzymywane, gdyż może to mieć istotny wpływ na ich stan fizyczny lub psychiczny;

45. wzywa państwa członkowskie do zapewnienia specjalistycznej pomocy osobom znajdującym się w trudnej sytuacji oraz ofiarom tortur i handlu ludźmi, w szczególności pomocy psychologicznej, aby zagwarantować ich ochronę; zwraca się o to, aby wszystkie osoby mające kontakt z osobami znajdującymi się w trudnej sytuacji, w tym pracownicy zajmujący się wnioskami o azyl, przeszli specjalistyczne szkolenie;

System dubliński

46. wyraża zaniepokojenie z powodu liczby osób przetrzymywanych w ramach systemu dublińskiego i prawie systematycznego stosowania środków pozbawienia wolności przez niektóre państwa członkowskie; wzywa do tego, aby nie zatrzymywać takich osób, jeżeli ryzyko ucieczki nie znajduje potwierdzenia i nie zostało wykazane przez państwo członkowskie;

47. wyraża ubolewanie, że niektóre państwa członkowskie ograniczają stosowanie norm przyjmowania w odniesieniu do osób podlegających systemowi dublińskiemu; zwraca się do Komisji o jasne stwierdzenie, że dyrektywa 2003/9/WE ma również zastosowanie do tych osób, aby zagwarantować im korzystanie ze wszystkich praw;

48. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.